

DE OOSTENDSE HAVEN IN 1777

door Jan COOPMAN

Archiefonderzoek gaat meestal gepaard met toevallige vondsten. Zo kwam bij een recent bezoek aan het Algemeen Rijksarchief Brussel, tijdens opzoekingswerken, een kaartje van de haven van Oostende in 1777 onder mijn ogen, waarvan ik uiteraard onmiddellijk een fotocopy liet maken.

Het is een op primitieve wijze getekend plannetje, waarschijnlijk van de hand van iemand van de loodsdiensten, dat echter waardevolle informatie bevat over de toegang van de haven van Oostende op datum van 20 juli 1777. Deze datum staat op de linkerkant van het blad. "De bankct soo onder naemen den 20 julie 1777".

Deze bank sloot als het ware de toegang tot de haven van het noordwesten af met diepten van 3 1/2 voet (1 m.). De aanlooproute was dan ook vanuit het zuidwesten. Het is tenandere uit die richting dat de loodsboot aan het DIEPEN of LODEN is. "De loostboat omt te diepen". De boot wordt geroeid door 4 mannen en gestuurd door een vijfde. De man die loodt doet dit met een lange stok, een SLAGGAARD.

De geloodde diepten zijn aangegeven op de kaart en variëren tussen 6 en 13 voet. "Het vaert waeter alles van laeght waeter", zegt de tekst. Het vaarwater is daarbij aangegeven door twee boeien: "de eeste boeye" en "de tweede boeye".

Het "oosterhooft", het "westerhooft", en de "eerste, 2de en 3de Cateye" zijn aangeduid. Vlak over de laagwaterlijn, zo te zien aan de golfbrekers, zijn twee mannen aan het "kruwen".

Eens binnen de haven is alle gevaar nog niet geweken. Rechts na het binnenvaren is er nog "de banckt in de haeven".

Het "klein strand", waarop een schip is gestrand wordt hier "in vijel podt haeven" genoemd. Hierdoor kon ik meteen de term "vuilpot haven" die ik reeds herhaaldelijk in notarisakten van die tijd genoteerd had, thuis brengen.

Ook aan de oostkant van de haven ligt "een gebleven scip".

Op de toenmalige zeedijk staat onze eerste vuurtoren, een vlaggemast met vlag waarop duidelijk de Oostenrijkse dubbele arend te herkennen is en een viertal kanonnen. Het huisje dient er waarschijnlijk voor de havenwacht.

Een viertal "haeryn sloepen" zijn juist de haven uitgelopen om de visserij te beoefenen. Een andere vissersloep loopt west uit. Een vrachtvaarder, met ZIJZWAARDEN, loopt oost uit.

De "craevete" is waarschijnlijk de loodskorvet die vanaf 1772 regelmatig dienst deed voor de haven van Oostende. Hij voert een vlag over de achtersteven wat zo'n schip altijd een officieel tintje geeft.

Op de zeedijk lopen een paar mannen met kapmantels, waarschijnlijk "kapucijnenpaters", twee garnizoensmilitairen (waarschijnlijk van

het regiment van Vierset), een groetende burger (of een stedelijke notabele) en een kat. Doordat er vertegenwoordigers van religie, militairen en een notabele op de zeedijk aanwezig waren verwachtte men waarschijnlijk het bezoek van een bijzonder schip. Uiterst links zijn dan ook nog twee wieken te zien van de molen op de zeedijk...

Zeer eigenaardig is dat al de personen een hoofddekseel op hebben. Het moet mode geweest zijn.

Tot daar deze merkwaardige tekening van onze haven in de tweede helft van de 18de eeuw.

Bron

ARA Brussel. Geheime Raad Oostenrijk. Carton 281 B.

<p>TOPONYMIE VAN 'S HEERWOUTERMANSAMBACHT (XI) - 38ste BEGIN De stede van Oostende - 1ste deel</p>
--

door J.B. DREESEN

De archeologische (nood)opgravingen op het Mijnplein, tijdens de uitdieping voor een ondergrondse parking, hebben een stuk van het 16de eeuwse Oostende aan het licht gebracht. Dank zij een kleine, maar degelijke tentoonstelling, tijdens de zomermaanden ingericht door het Archeologisch Patrimonium, kon het grote publiek een idee krijgen van wat er zoal aan de oppervlakte was gekomen. We zijn de heer Marnix PIETERS, leider van de opgravingen, dankbaar voor zijn initiatief terzake.

Over de opgravingen publiceren we, meegaande een fotobladzijde. We dachten het nuttig, bij deze gelegenheid ook even de toponymie van het Oostende uit die tijd naar voren te brengen.

De gegevens zijn gebaseerd op

- De Ommeloper van 's Heerwoutermansambacht uit 1559.
- de beschrijving van het J. Van Deventerplan van Oostende uit 1562 ddoor V. FRIS (2).
- Het onovertroffen boek over Oostende van E. VLIETINCK (3).
- De kaart van het Brugse Vrije door POURBUS (4).

In de 18de jaargang van ons tijdschrift, blz. 89/230 t.e.m. 233 (5) gaven we de situering van enkele gebouwen en straten in het 16de eeuwse Oostende. We hernemen het toen gepubliceerde plan van Oostende met een aanpassing van de overdruk naar onze tijd toe.

Op het plan komen 2 soorten cijfers voor. De gewone cijfers van 1 t.e.m. 39 zijn die van het plan van V. FRIS. De omcirkelde cijfers van 1 t.e.m. 36 is een door mij ingevoerde nummering van de blokken in de stad, die door de landmeter van de Ommeloper TEERLINGEN worden genoemd. Het gewoon cijfertje 1 geeft de plaats van de Oude kerk van Oostende aan. Het omcirkelde cijfertje 1, daarentegen, geeft de meest noordwestelijke blok of teerling in de stad aan. Door middel van deze cijfers en de overdruk op de copy